
МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ У КОМСОМОЛЬСЬКУ «МАДЯРИ В СЕРЕДНЬОМУ ПОДНІПРОВ'І»

Інститут археології НАН України, Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської облдержадміністрації, за підтримки управління культури Полтавської облдержадміністрації, ВАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат», керівництва Дмитрівської сільської ради провели 13—15 серпня 2011 р. у м. Комсомольськ Полтавської обл. Міжнародну наукову конференцію «Маляри в Середньому Подніпров'ї». На конференцію прибули 30 археологів з Росії, Угорщини та України, які присвятили свої дослідження проблемам міграції маляр і набуття стародавніми уграми нової батьківщини.

Приводом до проведення конференції стала знахідка 2007 р. невеликого могильника з дитячими похованнями у кургані в уроч. Чирвинський горб поблизу с. Дмитрівка в околицях Комсомольська (нижня течія Псла), здійснена в ході науково-рятивних робіт під час спорудження майданчика металургійного комбінату «Ворскла Сталь» (Супруненко, Маєвська 2007; Супруненко 2007).

Мета конференції — акумулювати розрізнені знахідки і матеріали з окремих пам'яток, завдяки яким простежується шлях маляр з Південного Приуралля, Заволзьких степів у Подніпров'я та далі — до рівнин Паннонії. Значною мірою ці завдання виконані, і наслідки роботи форуму планується видати окремою збіркою наукових праць, котра побачить світ наприкінці 2011 р. Конференція проходила на базі Полтавської експедиції «Охоронної археологічної служби України» Інституту археології НАН України і Центру охорони та досліджень пам'яток археології.

Проведено три пленарні засідання, а також науково-пізнавальні екскурсії на пам'ятки археології околиць Комсомольська, до сіл Келеберда та Дмитрівка, на місце знахідки давньоугорського могильника в уроч. Чирвинський горб, насамкінець, у День археолога — до найбільшого в Європі кар'єру з видобутку залізи-

тих кварцитів, Дмитрівського поселення пізньоримського часу та величних курганів групи «Три могили», чудово забезпечені в організаційному плані спонсорами — ВАТ «Полтавський ГЗК» і ТОВ «Біланівський ГЗК».

Конференцію відкрив начальник управління культури Полтавської облдержадміністрації *Г.І. Фасій*, який не тільки розповів про дослідницьку та пам'яткоохоронну діяльність полтавських археологів, а й виголосив привітання Полтавської обласної державної адміністрації до учасників. З привітанням до вчених і гостей наукового заходу звернувся начальник управління з соціальних питань і побуту ВАТ «Полтавський ГЗК» *О.Г. Позивай* (м. Комсомольськ), а начальник відділу культури і туризму Комсомольського міськвиконкому *І.І. Зеленська* познайомила присутніх з культурно-мистецьким життям міста, діяльністю його музейних закладів.

З доповіддю «Рух «старих маляр» у Східній Європі: писемні дані та археологічні реалії» наукову частину конференції відкрив завідувач відділу давньоруської і середньовічної археології Інституту археології НАН України, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України *О.П. Моця* (м. Київ). Початок довгого шляху маляр (давніх угрів) на європейські терени окреслив у змістовній і яскраво ілюстрованій доповіді професор Південно-Уральського федерального університету, доктор історичних наук *С.Г. Боталов* (м. Челябінськ, Російська Федерація). Ще одна доповідь угорського дослідника, завідувача відділу археології Сегедського музею (Mórga Ferenc Múzeum) *Аттіли Тюрка* була присвячена проблемі виділення ознак давньоугорських комплексів (знахідок) у Східній Європі. Доповідь старшого наукового співробітника відділу давньоруської і середньовічної археології Інституту археології НАН України, кандидата історичних наук *О.В. Комара* (м. Київ) окреслювала коло давньоугорських поховальних комплексів типу Суботців, датованих IX ст., і визначала перспективи наступних їх досліджень. Результати археогенетичного аналізу на-

Учасники конференції у центрі с. Дмитрівка

селення салтівської культури та віддзеркалення в них уявлень про угорський етногенез оприлюднив науковий співробітник Інституту археології Угорської Національної Академії наук *Петер Ланго* (м. Будапешт).

Блок доповідей і повідомлень стосовно вивчення давньоугорського некрополя, дослідженого поблизу с. Дмитрівка під Комсомольськом, підготували полтавські археологи. Зокрема, з результатами вивчення поховальних комплексів із кургану на Чирвинському горбі познайомив заступник директора ДП НДЦ «Охоронна археологічна служба України» ІА НАН України по Полтавській області, провідний науковий співробітник Центру охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської облдержадміністрації, кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України *О.Б. Супруненко* (м. Полтава). Залишки текстильних і шкіряних виробів з Дмитрівського могильника проаналізувала викладач Полтавського політехнічного коледжу НТУ «Харківський політехнічний інститут», науковий співробітник Полтавської експедиції ДП НДЦ «ОАСУ» ІА НАН України *С.В. Маєвська* (м. Полтава). Визначення статевого диморфізму за морфологічними ознаками на зубах з дитячих поховань із Дмитрівського кургану стало темою повідомлення старшого наукового співробітника Центру охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської облдержадміністрації, асистента Української медичної стоматологічної академії *А.В. Артем'єва* (м. Полтава).

А завідувач відділу Центру охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської облдержадміністрації, науковий співробітник Полтавської експедиції ДП НДЦ «ОАСУ» ІА НАН України *В.В. Шерстюк* (м. Полтава) ознайомив дослідників з найвиразнішими поховальними комплексами доби бронзи з Дмитрівського кургану.

Доповідь керівника групи з вивчення Великого переселення народів Інституту археології Російської Академії наук, доктора історичних наук *А.М. Обломського* (м. Москва) дала уявлення про результати нових досліджень ранньосередньовічних пам'яток Подоння сезону 2011 р. Повідомлення про склад збережених предметів з давньоугорських поховальних комплексів у зібранні Дніпропетровського історичного музею ім. академіка Д.І. Яворницького, підготовлене старшим науковим співробітником музею *Л.М. Чуриловою*, виголосив завідувач відділу археології цього відомого музейного закладу *В.О. Ходас* (м. Дніпропетровськ). Речі фіно-угорського типу з Красногірського могильника поблизу Харкова охарактеризував доцент Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, директор Музею археології та етнографії Слобідської України при університеті, кандидат історичних наук *В.В. Скурда* (м. Харків). Типологію та хронологію ремінних розподільників доби раннього середньовіччя окреслив у своїй доповіді заступник директора Історико-культурного заповідника «Більськ» *В.В. Приймак* (сміт Котельва Полтавської обл.). Про одне з поховань з прикрасами

Олександр Моця (Україна) і Петер Ланго (Угорщина)

давньоугорського типу з ґрунтового некрополя Мамай-Сурка повідомив старший викладач Запорізького національного університету, кандидат історичних наук *М.В. Єльніков* (м. Запоріжжя).

Фіно-угорська проблематика на XII Археологічному з'їзді в Харкові стала темою повідомлення викладача Харківського училища культури, пошукача кафедри історіографії, джерелознавства та археології історичного факультету Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна *І.М. Скирди* і доцента цього ж університету, кандидата історичних наук *В.В. Скирди* (м. Харків). Проблеми домобудівництва літописних сіверян часу перебування мадяр у Подніпров'ї висвітлені старшим науковим співробітником Центру охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської облдержадміністрації

Ю.О. Пуголюком (м. Полтава). Про пам'ятки населення північно-західної Таврики наприкінці I тис. йшлося у повідомленні випускниці магістерської програми «Археологія» Національного університету «Кієво-Могилянська академія» *В.В. Котенко* (м. Полтава). А знахідку ранньосередньовічного наконечника ремня оприлюднив викладач Пирятинського ліцею, науковий співробітник Полтавської експедиції ДП НДЦ «ОАСУ» ІА НАН України *І.В. Головка* (м. Пирятин Полтавської обл.).

Результати щойно проведеного моніторингу пам'яток археології національного значення доби раннього середньовіччя в північно-східному регіоні України винесла на обговорення начальник групи охорони культурної спадщини при управлінні культури і туризму Сумської облдержадміністрації *В.В. Приймак* (м. Суми). А завершила останнє пленарне засідання один із організаторів конференції, директор Центру охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської облдержадміністрації *І.М. Кулатова* (м. Полтава), яка охарактеризувала результати науково-дослідної та видавничої діяльності очолюваного нею закладу з вивчення середньовічних кочівницьких старожитностей.

Обговорення доповідей та повідомлень містило чимало запитань та слухних зауважень щодо інтерпретації окремих знахідок. Були внесені також і конкретні пропозиції з підготовки збірника наукових праць за матеріалами конференції. У День археолога в Комсомольську відбулася й перша презентація всеукраїнського наукового щорічника «Археологічні дослідження в Україні — 2010», що побачив світ у Полтаві.

Маємо інформацію щодо продовження подібних угрознавчих конференцій у країнах-учасниках зустрічі в Комсомольську. Наступний науковий захід за темою «Мадяри в Приураллі» відбудеться в Росії поблизу Челябінська у 2013 р.

*С.Г. БОТАЛОВ, О.П. МОЦЯ,
О.Б. СУПРУНЕНКО*

Супруненко О.Б., Маєвська С.В. Давньоугорське поховання в кургані у пониззі Псла // АЛЛУ. — 2007. — № 1—2 (21—22). — С. 32—45.

Супруненко О.Б., за участі Кулатової І.М., Маєвської С.В., Шерстюка В.В. Курган з угорським некрополем у пониззі Псла. — К.; Полтава, 2007.